

10.1 Vztažné zájmeno

Řím 16,5: ἀσπασασθε Ἐπαινετον τον ἀγαπητον μου, ὃς ἐστιν ἀπαρχη της Ἀσιας εἰς Χριστον.

- Pozdravte mého milovaného Epaineta, který je prvotinou Asie vzhledem ke Kristu.

Lk 7,27: οὗτος ἐστιν περι οὗ γεγραπται ...

- Tento je (ten), o němž je napsáno ...

Lk 6,46: τί δε με καλειτε· κυριε κυριε, και οὐ ποιειτε ἃ λεγω;

- Proč mě oslovujete: „Pane, Pane,“ a nečiníte, co říkám?

Řecké slovo ὃς (v různých rodech a pádech, jako např. οὗ, ἃ apod.) je ekvivalentem českého „který“ (také v různých rodech a pádech, např. kterého, která apod.). Tato slova spojují dvě věty: nacházejí se ve druhé větě, ale odkazují zpátky na podstatné jméno v první větě stejným způsobem jako v češtině.

10.1.1 Chápání vztažných zájmen

Vztažné zájmeno v řečtině není těžké – má v zásadě stejnou funkci jako v češtině. Protože však jeho funkce je spojit dvě věty do jedné, potřebujete dobře pochopit základy řeckých vět (z lekcí 2, 3 a 4). Obzvlášť:

- V podřadném souvětí budou dvě hlavní slovesa – jedno v každé jednoduché větě. Musíte mít jasno, s jakým podmětem se to které sloveso pojí.
- Vztažné zájmeno má funkci jako spojení dvou základních vět – obě tyto věty hrají roli při určování rodu, pádu a čísla tohoto zájmena.

Důležitá gramatika

Vztažné zájmeno spojuje
dvě jednoduché věty.

Příklady

Dvě jednoduché věty: 1. Pán poslal posla.

2. Posel viděl moře.

Protože „posel“ se vyskytuje v obou větách, může být ve druhé větě nahrazen vztažným zájmenem.

Jedno souvětí: Pán poslal posla, který viděl moře.

Když je toto napsáno v řečtině, je důležité uvědomit si:

- Pořád jsou tu dvě základní věty (např. jsou tu dvě hlavní slovesa – „poslal“ a „viděl“).
- „Který“ stojí ve větě místo „posla“. Gramaticky se „posel“ nazývá *antecedent* vztažného zájmena „který“ – slovo v předchozí větě, k němuž se „který“ vztahuje.

Jedno souvětí: Dodržují zákon, jejž on učí.

Dvě jednoduché věty: 1. Dodržují zákon.

2. On učí zákonu.

Tak v souvětí je „zákon“ antecedentem k „jejž“.

Nápověda

- Antecedent se bude vyskytovat v první větě.
- Vztažné zájmeno bude v druhé větě (nahrazujíc antecedent).
- V češtině obvykle antecedent bezprostředně předchází vztažnému zájmenu.

Cvičení 10.1.1

Rozložte tato souvětí na dvě jednoduché věty. Které slovo je antecedentem vztažného zájmena v těchto větách?

1. Ježíš vyhnal démona, který byl v člověku.
2. Já jsem člověk, kterého hledáte.
3. Snědla jídlo, které poslal král.
4. Prorok přinesl oběť, kvůli níž přišel déšť.
5. Je toto mesiáš, kterého očekáváte?
6. Vládce poslal vojáky, kteří zatkli Ježíše.

10.1.2 Tvoření vztažných zájmen v řečtině

Vztažné zájmeno (česky: který) se skloňuje velmi podobně jako určitý člen. Pro zvýraznění této skutečnosti je určitý člen v tabulce skloňován v bílých sloupcích hned vedle odpovídající části vztažného zájmena.

		maskulinum		femininum		neutrum	
sg.	N..	ὁς	ὁ	ἡ	ἡ	ὃ	το
	G.	οὗ	του	ἥς	της	οὗ	του
	D.	ὧ	τω	ἣ	τη	ὧ	τω
	A.	ὄν	τον	ήν	την	ὃ	το
pl.	N.	οἱ ¹	οἱ	αἱ	αἱ	ἃ	τα
	G.	ὧν	των	ῶν	των	ῶν	των
	D.	οἷς	τοις	αἷς	ταις	οἷς	τοις
	A.	οὓς	τους	ἄς	τας	ἃ	τα

Klíč: **ὄν** vztažné zájmeno **το** určitý člen pro srovnání

Nápověda

Velmi krátké slovo s ostrým přídechem téměř jistě má být částí vztažného zájmena. Nahraďte ostrý přídech písmenem τ a budete mít odpovídající část členu, kterou, doufejme, budete schopni rozpoznat.

¹ Tvary ἡ, ὁ, οἱ a αἱ se vyskytují jak u vztažných zájmen, tak také u členu. Kontext obvykle objasní, co je míněno. Zde však mohou pomoci přízvuky, protože vztažné zájmeno má vždy přízvuk (obvykle těžký), zatímco člen téměř nikdy. Tyto tvary budou v této učebnici opatřeny přízvukem.